

А отже, стратегія для корпоративної інтегрованої структури являє собою не лише сукупність цілей та перспектив, принципів поведінки та положень, а й перелік стратегічних документів, зміст яких дає можливість забезпечити комплексність та системність процесу реалізації стратегій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Грант Р.М. Современный стратегический анализ / Р.М. Грант. [5-е изд. / пер. с англ. под ред. В.Н. Фунтова]. – СПб.: Питер, 2008. – 560 с.
2. Данников В.В. Холдинги в нефтегазовом бизнесе: стратегия и управление. – М.: ЭЛВОИС-М, 2004. – 464 с.
3. Игнатишин Ю.В. Слияния и поглощения: стратегия, тактика, финансы. – СПб.: Питер, 2005. – 208 с.
4. Минцберг Г. Стратегическое сафари: Экскурсия по дебрям стратегического менеджмента / Г. Минцберг, Б. Альстранд, Ж. Лампель; Пер. с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2013. – 367 с. (Серия «СКОЛКОВО»).
5. Пилипенко А.А. Організація управління інтегрованими структурами бізнесу в контексті збалансованої системи показників / А.А. Пилипенко, І.В. Ярошенко. – [монографія]. – Х.: ВД «НЖЕК», 2007. – 152 с.
6. Портер Майкл Е. Стратегія конкуренції / Майкл Е. Портер / Пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. – К.: Основи, 1997. – 390 с.
7. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии / А.А. Томпсон, А.Дж. Стрикленд [учебник для вузов]. – Пер. с англ. Под ред. Л.Г.Зайцева, М.И. Соколовой. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. – 576 с.
8. Шершньова З.Є. Стратегічне управління / З.Є. Шершньова, С.В. Оборська [навчальний посібник]. – К.: КНЕУ, 1999 – 384 с.
9. Burgelman Robert A., Doz Yves L. The Power of Strategic Integration Management Review 2001 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://sloanreview.mit.edu/article/the-power-of-strategic-integration>.
10. Chandler Alfred D., Jr. Integration and Diversification as Business Strategies-An Historical Analysis Business and Economic History, Second Series, Volume Nineteen, 1990. – P. 65-73.
11. Collis D.J., Montgomery C.A. Creating Corporate Advantage. Harvard Business Review, May/June 1998. – P. 72.
12. Grünig R. Developing International Strategies / Dirk Morschett. Springer Science & Business Media, 2012 – Business & Economics – 368 p.
13. Grünig R. Process-based Strategies Planning / R. Grünig, R. Kühn. Springer – Verlag Berlin Heidelberg, 2001. – 315 pages.
14. Katsoulakos T. Strategic management, corporate responsibility and stakeholder management Integrating corporate responsibility principles and stakeholder approaches into mainstream strategy: a stakeholder-oriented and integrative strategic management framework / T. Katsoulakos, Y. Katsoulacos // Corporate Governance. – 2007. – Vol. 7. – NO 4. – P. 355-369.

УДК 330.3:63

Дьяконова С.Ю.
аспірант

Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»

ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стаття присвячена оцінці ефективності інвестицій сільськогосподарських підприємств. На основі проектного аналізу систематизовані теоретичні та методичні положення задач оцінки показників, які враховують особливості сільськогосподарських підприємств. Дана методологія підтверджує необхідність здійснення подальших досліджень підходів, методів управління процесом інвестування підприємств з метою визначення інвестиційно привабливих об'єктів реальних капіталовкладень.

Ключові слова: ефективність, інвестиції, сільськогосподарські підприємства, аналіз показників ефективності.

Дьяконова С.Ю. ПОКАЗАТЕЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНВЕСТИЦИЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Статья посвящена оценке эффективности инвестиций сельскохозяйственных предприятий. На основе проектного анализа систематизированы теоретические и методические положения задач оценки показателей, учитывающих особенности сельскохозяйственных предприятий. Данная методология подтверждает необходимость осуществления дальнейших исследований подходов, методов управления процессом инвестирования предприятий с целью определения инвестиционно привлекательных объектов реальных капиталовложений.

Ключевые слова: эффективность, инвестиции, сельскохозяйственные предприятия, анализ показателей эффективности.

Diakonova S.Yu. INVESTMENT PERFORMANCE INDICATORS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Article is devoted to evaluating the effectiveness of investments of agricultural enterprises. Based on the project analysis systematized theoretical and methodological problems of assessing the situation indicators, taking into account the characteristics of the agricultural enterprises. This methodology supports the need for further research approaches, methods of process control investment companies to identify attractive investment objects of real investment.

Keywords: efficiency, investment, agricultural enterprises, an analysis of performance indicators.

Постановка проблеми. Питання ефективності інвестицій є ключовими для виду економічної діяльності. Невизначеність майбутніх умов виробництва та їх постійна зміна, наявність значних ризиків, необхідність залучення різноманітних ресурсів, а також конкурентна боротьба та інші чинники, зумовлюють складність питань ефективності вкладень для вивчення. Проте розглядати їх необхідно у всіх випадках, оскільки відсутність ефективності може призвести до повної або часткової втрати бізнесу. У зв'язку із зазначеним, на практиці доцільно використовувати

різноманітні методи та підходи до визначення ефективності інвестицій, що враховують, зокрема, особливості сільськогосподарського виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Класичні погляди на проблему інвестування розвитку суспільного виробництва продукції сформулювали: Дж.М. Кейнс, Ф. Кене, К.Р. Макконнелл, В. Петті, А. Сміт, М.І. Туган-Барановський, А. Тюро, зокрема стосовно природних факторів – С.А. Подолинський, М.Д. Руденко та інші. Вагомий теоретичний внесок у розроблення загальних питань

інвестиційного забезпечення розвитку економіки України зробили І.О. Бланк, В.М. Геєць, Г.П. Герасименко, А.Ф. Гойко, А.А. Пересада, В.Г. Федоренко, а її аграрного сектору – В.Г. Андрийчук, О.І. Гуртов, М.Я. Дем'яненко, С.М. Кваша, М.І. Кісіль, М.Ю. Кожем'якіна, М.М. Кропивко, Є.О. Ланченко, О.Ю. Лупенко, В.Я. Месель-Веселяк, О.В. Ролінський, П.Т. Саблук, Н.А. Спринчук, О.М. Шестопаль, та інші. Узагальнюючи праці провідних вчених, можна зробити висновок, що, незважаючи на проведення глибоких і обґрунтованих досліджень з інвестиційної тематики, яка є надзвичайно важливою для України, вивчення кола проблем щодо оцінки ефективності не можна вважати завершеним через багаторазову зміну умов інвестування. Цей факт підтверджує необхідність здійснення подальших досліджень підходів, методів управління процесом інвестування підприємств з метою визначення інвестиційно привабливих об'єктів реальних капіталовкладень, розроблення механізмів їх групування й формування портфелів реальних інвестицій за переважними для інвесторів критеріями.

Постановка завдання. Систематизувати теоретичні та методичні положення задач оцінки показників ефективності інвестиційних сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожна форма підприємницької діяльності та господарювання має свої особливості формування потоку доходів і витрат та економічні інтереси (пріоритети) співвласників. У зв'язку з цим оцінку економічну ефективність інвестиційної діяльності можна здійснити, виходячи з інтересів співвласників капіталу, завдань аналізу та із застосуванням придатних методів і показників аналізу для конкретної форми підприємницької діяльності.

У світовій практиці існує значна кількість методів і прийомів інвестиційного аналізу. Найвідоміші методи можна поділити на три групи:

- 1) методи оцінки ефективності інвестицій за допомогою співставлення грошових надходжень з витратами. Цей метод на сьогодні є традиційними;
- 2) методи оцінки ефективності інвестицій за бухгалтерською звітністю;
- 3) методи оцінки ефективності інвестицій, які ґрунтуються на теорії часової вартості грошей [2].

Ці методи допомагають здійснити інвестиційний аналіз проектів, тобто оцінюється і порівнюється інвестиційна привабливість (ефективність) напрямів інвестування окремих об'єктів.

Існує три види оцінки ефективності інвестицій: фінансова, бюджетна та економічна.

Фінансова оцінка ґрунтується на визначенні фінансових результатів інвестиційного проекту, виходячи з інтересів безпосередніх учасників. Для аналізу визначається показник норми доходності, яка влаштовує всіх суб'єктів інвестування. При цьому інші наслідки впровадження проекту не враховуються.

Бюджетна оцінка визначає ефективність для різних рівнів бюджетів, тобто очікувані співвідношення видатків, податків та зборів. Показником бюджетної ефективності є різниця між податками та видатками певного рівня бюджету.

Економічна оцінка являє собою загальну економічну категорію для будь-якого виду підприємницької діяльності. Вона визначається зіставленням економічного результату (вигод від інвестиційного проекту) з витратами на досягнення цього результату [5].

Критерій економічної ефективності відображають такою формулою:

$$K_e = \frac{E \rightarrow \max}{B \rightarrow \min}, \quad (1)$$

де K_e – критерій економічної ефективності;

E – економічний результат (вигода або ефект), що максимізується;

B – витрати на досягнення економічного результату, що мінімізується.

У процесі оцінок вигод і витрат інвестиційного проекту для сільськогосподарських підприємств необхідно застосування критерій економічної ефективності. Згідно з цим під ефектом слід розуміти всі прямі, сукупні й непрямі вигоди, які одержують суб'єкти підприємницької діяльності та суспільство від бізнесу на селі. До витрат відносять усі витрати, що здійснюються в процесі діяльності підприємств. Особливістю економічних вигод для суспільства, окрім, одержання податків та зборів, які для бізнесу є витратами є створення додаткових робочих місць, для створення яких держава мала б профінансувати спеціальну програму. Водночас з метою стимулювання виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції держава може надати товаровиробникам певні пільги через податкові, кредитні, амортизаційні, митні та інші механізми. Пільги збільшують вигоди, які одержують суб'єкти підприємницької діяльності, але є витратами суспільства. Зазначені та інші аналогічні випадки слід враховувати при визначенні відповідно ефекту і витрат.

Неспівпадання вигод і витрат у часі сільськогосподарського виробництва вимагає врахування минулих, теперішніх і майбутніх витрат і вигод. Економічний результат і витрати слід привести до теперішньої або майбутньої вартості.

Ефективність має наскрізний характер, а тому його слід враховувати на всіх рівнях оцінок: інвестиційних проектів, підприємств, груп (об'єднань) суб'єктів агробізнесу, регіонів і держави загалом.

При розрахунках економічних вигод і витрат малого, середнього та великого бізнесу необхідно врахувати всі витрати й вигоди суспільства, а також забезпечити їх співставність, таким чином критерій економічної ефективності буде дотриманий.

Загальний економічний результат (ефект) від інвестицій сільськогосподарських підприємств можна визначити одним або кількома показниками. Краще коли показник один, але максимально враховує всі види ефекту.

Для суб'єкта підприємницької діяльності важливим показником результату (ефекту) є загальний дохід, одержаний ним упродовж певного періоду. Стосовно сільськогосподарських підприємств такий період, як правило, становить рік [1].

Загальний дохід сільськогосподарського підприємства за певний період у ринкових умовах характеризується обсягом збільшення його економічних вигод у вигляді надходження активів і зменшення зобов'язань, що зумовлюють зростання власного капіталу. При цьому:

$$E_1 = K_2 - K_1, \quad (2)$$

де E_1 – загальний дохід суб'єкта малого, середнього або великого бізнесу на селі в ринкових умовах;

K_1 і K_2 – власний капітал сільськогосподарського підприємства, відповідно в попередньому і звітному періодах.

Показник доходу (E_1) відображає економічний ефект, який у процесі перерозподілу фінансових результатів використовується власниками бізнесу (дохід на вкладений капітал), працівниками підприєм-

ства (заробітна плата, премії), державою (податки та збори до державних фондів) і органами місцевого самоврядування (місцеві збори та податки).

Сільськогосподарські підприємства найбільше цікавлять дохід, що залишається в них до розподілу і визначається різницею між загальним доходом (виручкою) від реалізації продукції (D) та витратами на її виробництво (B):

$$E_2 = D - B, \quad (3)$$

Включивши у формулу витрати на заробітну плату й амортизацію, то економічний ефект (E_2) характеризується сумою прибутку (Π), тобто $E_2 = \Pi$. Показник доцільно застосовувати сільськогосподарськими підприємствами, які мають власні основні засоби і виплачують заробітну плату працівникам.

У малому бізнесі показник чистого доходу (E_3) містить можливу заробітну плату, а також економію витрат за нарахуваннями на заробітну плату. При цьому:

$$E_3 = \Pi + Z', \quad (4)$$

де Z' – умовна заробітна плата з умовними нарахуваннями на неї.

У агробізнесі, ефект вимірюється заробітною платою та іншими вигодами, які вони одержують від підприємства, наприклад, пільги на продаж продукції за собівартістю, утриманню дитячих садків, надання агротехнічних послуг тощо.

Застосування сільськогосподарськими підприємствами методів прискореної амортизації зумовлює доцільність використання в оцінках різновиду показника чистого грошового потоку (загального ефекту), що характеризується сумою прибутку і амортизації (E_4).

$$E_4 = \Pi + A, \text{ або } E_4 = D - (B - A), \quad (5)$$

У цьому випадку амортизацію необхідно розглядати як умовні витрати, що зараховуються до собівартості продукції і забезпечують повернення власникам бізнесу інвестицій, здійснених у попередні періоди, тому що сума амортизації зменшує базу оподаткованого прибутку.

Об'єднавши попередні формули, ефект характеризується сумою грошового потоку E_5 :

$$E_5 = \Pi + Z + A, \quad (6)$$

Дану формулу використовують в оцінках ефективності сільськогосподарських підприємств, власники якого працюють у ньому і зацікавлені в максимізації загального ефекту підприємств.

Обґрунтування рішень щодо доцільності здійснення підприємством інвестицій використовують показник норми прибутку (H_n), який визначають відношенням суми річного прибутку (Π) до вартості авансованого на його одержання капіталу. У сільському господарстві до складу капіталу належать необоротні активи, включаючи землю, що є у власності підприємства (H_a) і оборотні активи (O_a), тобто:

$$H_n = \frac{\Pi}{H_a + O_a} \times 100\%, \quad (7)$$

Показник використовується в оцінках за підходом інвестора. У багатогалузевих підприємствах доцільно застосовувати показник норми рентабельності конкретного виду продукції (H_p), який обчислюють діленням прибутку (Π) на собівартість продукції (B), %:

$$H_p = \frac{\Pi}{B} \times 100\%. \quad (8)$$

При оцінках ефективності інвестицій сільськогосподарського підприємства мають місце випадки, коли неможливо або недоцільно визначати економічний ефект. Зокрема, в умовах невизначеності ринкової ситуації при придбанні трактора фермер не може визначити економічний ефект від здійснення агро-

технічної операції, в якій використовується машина, а при здійсненні безприбуткових соціальних інвестицій ефект взагалі не визначається. У таких випадках доцільно обчислювати показник наведених витрат на одиницю потужності, площі чи місткості об'єкта (B_n). При цьому:

$$B_n \rightarrow \min, \quad (9)$$

Ефективність діяльності менеджменту сільськогосподарського підприємства доцільно використовувати показник ефективності використання потужності (E_m):

$$E_m = \frac{\Pi_0}{\Phi_0}, \quad (10)$$

де: Π_0 – виробнича потужність;

Φ_0 – фактичний обсяг виробництва продукції.

Іншим традиційним методом оцінки ефективності інвестицій є визначення строку (періоду) окупності (*payback period* – PP), який пов'язаний з ліквідністю і дає змогу встановити термін окупності інвестиційного проекту.

Більшість авторів вважає, що показник строку (періоду) окупності обернений до коефіцієнта (норми) ефективності і обчислюється відношенням суми інвестованих у конкретний проект коштів до сумарних грошових надходжень у теперішній вартості і визначається за наступною формулою.

$$PP = \frac{CI}{PK}, \quad (11)$$

де PP – строк (період) окупності інвестицій в роках;

CI – загальна сума інвестицій на здійснення проекту;

PK – середньорічні грошові надходження від проекту.

Показник окупності не враховує інвестиційні проекти з однаковою сумою загальних грошових потоків, але різним розподілом доходів за роками.

Для інвестиційного проекту важливе значення має аналіз безбитковості, при якому виручка від продажу дорівнюватиме витратам на її виробництво.

Аналіз проводиться з розрахунком точки безбитковості (BEP), яка являє обсяг реалізації, при якому доходи підприємства дорівнюють його витратам, та розраховується за формулою 12.

$$BEP = \frac{FC}{(P - AVC)}, \quad (12)$$

де FC – постійні витрати;

P – ціна одиниці продукції;

AVC – середні змінні витрати.

Методи оцінки ефективності інвестицій за бухгалтерською звітністю ґрунтуються на розрахунках балансової та чистої рентабельності інвестицій.

Балансова рентабельність здійснених інвестицій обчислюється відношенням середньорічного доходу підприємства до обсягу інвестицій і визначається за формулою 13.

$$PI_0 = \frac{PD}{CI}, \quad (13)$$

де PI_0 – балансова рентабельність інвестицій;

PD – середньорічний дохід (прибуток);

CI – загальна сума інвестицій на здійснення проекту.

Чиста рентабельність інвестицій обчислюється як відношення середньорічного доходу підприємства, зменшеного на суму податкових і відсотковий платежів, до обсягу інвестицій і визначається за формулою 14.

$$PI_a = \frac{PD - \Pi_n}{CI}, \quad (14)$$

де PI_a – чиста рентабельність інвестицій;

PD – середньорічний дохід (прибуток);

$П$ – податкові та відсоткові платежі;
 $СІ^p$ – загальна сума інвестицій на здійснення проєкту.

Недоліками даного методу є те, що він використовується за умови, коли рентабельність обчислюється лише балансова, а податок на інвестиції відсутній.

Методами оцінки ефективності інвестицій, що ґрунтуються на теорії вартості грошей у часі відносять методи розрахунку: чистої теперішньої вартості, індексу рентабельності інвестицій і норми рентабельності інвестицій.

Метод розрахунку чистої теперішньої (наведеної) вартості (доходу) (net present value – NPV) дає змогу порівняти наведену вартість майбутніх доходів (прибутку) від інвестицій з необхідними нині витратами за формулою 15.

$$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{Pk}{(1+r)^k} - IC, \quad (15)$$

де Pk – річні грошові надходження від проєкту;
 IC – величина початкових інвестицій;
 k – термін економічного життя проєкту;
 r – коефіцієнт (ставка) дисконтування.

В усіх випадках, незалежно від виду інвестицій, та при заданій ставці дисконту мають забезпечуватися умови, якщо:

показник $NPV > 0$, то інвестиційний проєкт вважається ефективним;

показник $NPV < 0$, то інвестиційний проєкт вважається не ефективним;

показник $NPV = 0$, то інвестиційний проєкт вважається таким, що не приносить доходу, але й не збитковим.

Метод розрахунку індексу рентабельності (доходності) інвестицій (PI – profitability index) є продовженням методу визначення чистої теперішньої (наведеної) вартості та може бути визначений за формулою 16.

$$PI = \sum_{k=1}^n \frac{Pk}{(1+r)^k} : IC, \quad (16)$$

де Pk – річні грошові надходження від проєкту;
 IC – величина початкових інвестицій;
 k – термін економічного життя проєкту;
 r – коефіцієнт (ставка) дисконтування.

У разі, якщо:

показник $PI > 1$, то інвестиційний проєкт вважається ефективним;

показник $PI < 1$, то інвестиційний проєкт вважається не ефективним;

показник $PI = 1$, то інвестиційний проєкт вважається таким, що не приносить доходу, але й не збитковим.

Використання даного методу дає змогу вибрати один інвестиційний проєкт з ряду альтернативних, що мають однакове значення показника чистої теперішньої (наведеної) вартості. Кращим проєктом вважається такий, який забезпечує вищий рівень ефективності інвестицій.

В оцінках ефективності інвестицій поширеним є метод розрахунку норми рентабельності інвестицій, або внутрішньої норми окупності (прибутковості) (internal rate of return – IRR). Показник характеризує рівень облікової ставки, при якому доходи, одержані від інвестиційного проєкту, дорівнюють витратам, здійсненим у цей проєкт.

$$\sum_{k=1}^n \frac{Fk}{(1+r)^k} = 0, \quad (17)$$

де Fk – чистий грошовий потік у кінці періоду k ;
 k – термін економічного життя проєкту;
 r – коефіцієнт (ставка) дисконтування;
 $(1+r)^k$ – поточна вартість грошової одиниці, яка

буде одержана в кінці періоду k при ставці дисконтування r .

Також IRR можна розрахувати за формулою 3.25.

$$IRR = A + \frac{a(B-A)}{(a-b)}, \quad (18)$$

де A – величина ставки дисконту, за якої NPV позитивна;

B – величина ставки дисконту, за якої NPV негативна;

a – величина позитивної NPV, при величині ставки дисконту A ;

b – величина негативної NPV, при величині ставки дисконту B .

Показник IRR показує максимально допустимий відносний рівень витрат, які можуть бути вкладені в даний інвестиційний проєкт.

У разі, якщо:

показник $IRR > CC$, то інвестиційний проєкт вважається ефективним;

показник $IRR < CC$, то інвестиційний проєкт вважається не ефективним;

показник $IRR = CC$, то інвестиційний проєкт вважається таким, що не приносить доходу, але й не збитковий.

Для оцінок інвестиційного проєкту, окрім IRR, також важливо навести розрахунок модифікованої внутрішньої норми рентабельності (Modification Internal Rate of Return – MIRR), яка дорівнює ставці дисконту, при якій чиста вартість капітальних витрат дорівнює майбутній вартості вхідних грошових потоків, що реінвестуються за ціною капіталу, передбачаючи таким чином, що позитивні грошові потоки інвестиційного проєкту реінвестуються за ціною капіталу, що дає змогу краще уявити реальну дохідність інвестиційного проєкту.

MIRR розраховується за формулою 19

$$\sum_{t=1}^k \frac{Ct}{1+x^t} = \sum_{t=1}^k \frac{Bt(1+r)^{k-t}}{(1+x)^k}, \quad (19)$$

де x – значення MIRR, яке потрібно знайти;

C_t – витрати на інвестиційний проєкт у рік t ;

B_t – вигоди (прибуток) інвестиційного проєкту у рік t ;

r – коефіцієнт (ставка) дисконту;

k – термін економічного життя проєкту.

Вищенаведені методи оцінки інвестиційної діяльності є основними і загальноприйнятими для будь-якого інвестиційного проєкту, зокрема й для сільськогосподарських підприємств, а тому їх доцільно застосовувати [3].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, основою оцінок ефективності інвестиційних проєктів сільськогосподарських підприємств є методологія проєктного аналізу, яка ґрунтується зокрема на таких фінансових коефіцієнтах як: PP (період окупності інвестицій), ARR (коефіцієнт ефективності), ВЕР (точка беззбитковості), PI (рентабельність інвестицій), NPV (чиста теперішня (наведена) вартість), IRR (норма рентабельності) і MIRR (модифікована внутрішня норма рентабельності).

Особливостями розробки інвестиційних проєктів сільськогосподарських підприємств є врахування в їх грошових потоках вартості: орендної плати за землю і майнові об'єкти спільної часткової власності громадян (майнових паїв); державної підтримки; віддалених економічних, соціальних, екологічних та інших ефектів; специфіки форм господарювання, агросервісу, ринкової інфраструктури, а також тенденцій на місцевому, національному і світовому ринках аграрної продукції та продовольства.

Сільськогосподарське підприємство може одночасно здійснювати декілька інвестиційних проєктів або заходів. Тому при визначенні ефективності інвестиційних проєктів їх необхідно порівнювати з відповідними показниками по сукупності показників інвестиційних проєктів і заходів підприємства, що реалізуються одночасно. З цією метою в оцінках ефективності інвестиційної діяльності підприємства доцільно використовувати дані річної звітності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Галушко В. Ефективність сільськогосподарських підприємств і зростання продуктивності в сільському господарстві / В. Галушко, С. Дем'яненко, Брюммер // Наукові матеріали ін.-ту економ. досліджень та політичних консультацій в Україні. – 2003. – № 20. – С. 26.
2. Косова Т.Д. Організація і методика економічного аналізу: Навч. посіб. / Т.Д. Косова, П.М. Сухарев, Л.О. Ващенко та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
3. Методи і практика оцінки ефективності інвестицій у польове кормовиробництво сільськогосподарських підприємств: монографія / [М.І. Кісіля, Н.А. Спринчук, І.С. Воронецька та ін.]; за ред. М.І. Кісіля. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2014. – 304 с.
4. Мочерний С.В. Методологія економічного дослідження: підручник / С.В. Мочерний. – Львів: Світ, 2001. – 416 с.
5. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом: підручник / А.А. Пересада – К.: Лібра, 2002. – С. 30-32.
6. Погасій С.О. Інвестиційний менеджмент (в прикладах і завданнях): навч. посібник / С.О. Погасій, О.В. Познякова, Ю.В. Краснокутська; Харк. нац. акад. міськ. госп.-ва. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 337 с.

УДК 330.46:338.43

Дьячук І.В.
аспірант

Східноєвропейського університету економіки і менеджменту (м. Черкаси)

ОПТИМІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗПОДІЛУ ВИТРАТ НА ПРОМОЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ

У статті запропонована оптимізаційна модель розподілу витрат на промоційну діяльність виноробного підприємства з використанням інструментів структурного моделювання. За допомогою дводольного графу визначається кількість промоційних каналів, які відповідають тому чи іншому типу споживачів. Це дає можливість виробнику визначити ефективність промоційної діяльності в цілому та кожного окремого каналу, а також оптимізувати розподіл коштів між ними в залежності від їх ефективності.

Ключові слова: виноробна галузь, оптимізаційна модель, промоційна діяльність, промоційні канали, розподіл витрат, дводольний граф, структурне моделювання.

Дьячук И.В. ОПТИМИЗАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ЗАТРАТ НА ПРОМОЦИОННУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ ВИНОДЕЛЬЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

В статье предложена оптимизационная модель распределения затрат на промоционную деятельность винодельческого предприятия с использованием инструментов структурного моделирования. С помощью двудольного графа определяется количество промоционных каналов предприятия, которые соответствуют тому или иному типу потребителей. Это дает возможность производителю определить эффективность промоционной деятельности в целом и каждого отдельного канала, а также оптимизировать распределение средств между ними в зависимости от их эффективности.

Ключевые слова: винодельческая отрасль, оптимизационная модель, рекламная деятельность, промоционные каналы, распределение затрат, двухдольный граф, структурное моделирование.

Dyachuk I.V. AN OPTIMIZATION MODEL OF COST ALLOCATION IN PROMOTION ACTIVITY OF WINE INDUSTRY ENTERPRISES

The article offers an optimization model of cost allocation in promotion activity of wine enterprise by the structural modeling techniques. With bipartite graphs number of promotion channels that correspond to a particular type of consumer is determined. One enables a producer to define efficiency of promotion activity at all and efficiency of each channel. Also, one allows to optimize the cost allocation of promotion channels regarding to their efficiency.

Keywords: wine industry, optimization model, promotion activity, promotion channels, cost allocation, bipartite graph, structural modeling.

Постановка проблеми. Реалізація продукції у виноробній галузі виступає кінцевим етапом господарської діяльності, й від її ефективної організації залежить успіх і результативність функціонування виноробних підприємств. Створення та ефективне функціонування обґрунтованої системи промоційної діяльності вирішить проблему просування продукції на вітчизняний ринок. Але особливістю формування промоційних каналів для підприємств-виробників вина є неоднорідність споживачів. Тому слід визначити кількість каналів просування в залежності від типів споживачів, а потім й ефективність та рентабельність кожного з них з метою ефективного розподілу коштів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здійснивши аналіз наукових доробок вітчизняних дослідників, дісталися висновків, що більша їх частина присвячена питанням стратегічного розвитку ринку вина та підприємств-виробників. Так у роботі І.Г. Матчиної [1] на основі прогнозування споживчого попиту населення, обсягів експорту-імпорту, товарних запасів, обсягів і структури виробництва та сировинної бази визначено перспективи розвитку ринку винопродукції України. Ю.В. Печериця в роботі [2] розглянула стратегічне управління як одну із найбільш вагомих конкурентних переваг, оскільки саме воно дозволяє підприємству визначати напрями розвитку, шляхи досягнення поставлених орга-